

Polecenia podsumowujące

1. Wyjaśnij, na czym polegała przemiana w sposobie myślenia Europejczyków w okresie odrodzenia.
2. Przedstaw poglądy głównych myślicieli renesansu.
3. Scharakteryzuj myśl polityczną epoki odrodzenia.
4. Opisz największe osiągnięcia w dziedzinie nauki w XV–XVI w.

Renesans

Okres w historii kultury trwający we Włoszech od końca XIII do początku XVI w., w pozostałych krajach Europy – w XV–XVI w. Odwołania do dorobku twórców starożytnych.

Humanizm – główny nurt filozoficzny, w centrum zainteresowań człowiek i jego działalność.

Erazm z Rotterdamu – czołowy przedstawiciel myśli filozoficznej odrodzenia, autor m.in. *Podręcznika żołnierza Chrystusowego* i *Pochwały głupoty*.

Myśl polityczna

Niccolò Machiavelli – traktat *Książe*. Założenie: koncepcja politycznego działania władcy w myśl zasady „cel uświęca środki” (makiawelizm).

Tomasz Morus – traktat *Utopia*. Założenie: wizja idealnego państwa i społeczeństwa opartego m.in. na zasadach sprawiedliwości społecznej i braku własności prywatnej.

Jean Bodin – traktat *Sześć ksiąg o Rzeczypospolitej*. Założenia: rządy absolutystyczne i podporządkowanie się poddanych woli władcy.

Literatura

Nawiązywanie do gatunków znanych z antyku (sonety, tragedie, komedie).

Rozwój literatury w językach narodowych.

Prekursorzy: Francesco Petrarca, Dante Alighieri i Giovanni Boccaccio.

Najwybitniejsi twórcy

- Ludovico Ariosto – *Orland szalony*
- Baldassare Castiglione – *Książka o dworzaninie*
- Miguel de Cervantes – *Przemysłny szlachcic Don Kichot z Manczy*
- François Rabelais – *Gargantua i Pantagruel*
- Pierre de Ronsard – zbiory sonetów *Do Marii* i *Na śmierć Marii*

Rozwój literatury autobiograficznej – Benvenuto Cellini, Ignacy Loyola, Michel de Montaigne.

Narodziny teatru elżbietańskiego. Twórczość Williama Szekspira.

Popularyzacja literatury, nauki i haseł renesansu dzięki rozpowszechnieniu druku.

Nauka

Rozwój matematyki, medycyny i astronomii.

Poszerzenie wiedzy o ludzkim organizmie dzięki sekcjom zwłok.

Andreas Vesalius – opracowanie nowoczesnej anatomii.

Miguel Servet – odkrycie płucnego krążenia krwi.

Paracelsus – stworzenie podstaw farmakologii.

Mikołaj Kopernik – autor teorii heliocentrycznej zaprezentowanej w dziele *O obrotach sfer niebieskich* (1543 r.).

Galileusz – zwolennik koncepcji Kopernika, odkrycie zjawiska bezwładności.

Polecane publikacje

Człowiek renesansu, pod red. E. Garina, tłum. A. Osmólska-Mętrak, Warszawa: Świat Książki, 2001.

J. Delumeau, *Cywilizacja odrodzenia*, przeł. E. Bąkowska, Warszawa: PIW, 1993.

Ch. Nicholl, *Leonardo da Vinci. Lot wyobraźni*, przeł. M. i A. Grabowscy, Warszawa: Wyd. W.A.B., 2006.

Sztuka

Powrót do rozwiązań znanych z czasów starożytnych.

Nawiązywanie do antyku.

Zastosowanie perspektywy w malarstwie.

Tematyka dzieł: motywy mitologiczne, biblijne oraz człowiek i życie codzienne.

Rozwój malarstwa portretowego, upowszechnienie fresków.

Rozwój architektury świeckiej.

Najwybitniejsi twórcy

- Leonardo da Vinci – *Ostatnia wieczerza*, *Mona Liza*
- Michał Anioł – *Dawid*, *Mojżesz*, *Pieta*, freski w kaplicy Sykstyńskiej w Rzymie
- Sandro Botticelli – *Narodziny Wenus*
- Rafael Santi – *Szkola ateńska*
- Tycjan – portret cesarza Karola V
- Pieter Bruegel – *Walka karnawału z postem*
- Albrecht Dürer – *Cztery jeźdźcy Apokalipsy*, *Adam i Ewa*

